

Ministerstvo životního prostředí

Metodický pokyn MŽP odboru ochrany ovzduší

ke sčítání a zařazování stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší

Hlavním účelem tohoto metodického pokynu je poskytnout příslušným orgánům státní správy v ochraně ovzduší podklad pro postup při zařazování stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší, a to spalovacích, ostatních a zdrojů emitujících těkavé organické látky, do jednotlivých kategorií.

1. Postup při sčítání spalovacích zdrojů znečišťování ovzduší

1.1. Sčítání zvláště velkých, velkých a středních spalovacích zdrojů

Zákon v § 4 odst. 6 stanoví, že jmenovité tepelné příkony nebo výkony zvláště velkých, velkých a středních spalovacích zdrojů téhož provozovatele se pro účely stanovení kategorie zdroje nebo emisních limitů sčítají, jestliže zdroje

- a) jsou umístěny ve stejné místnosti, stavbě nebo v provozním celku,
- b) spaliny jsou vypouštěny společným komínem bez ohledu na počet komínových průduchů nebo by s ohledem na uspořádání a druh používaného paliva mohly být vypouštěny společným komínem.

Aby příkony zvláště velkých nebo příkony či výkony velkých a středních spalovacích zdrojů mohly být za účelem kategorizace (potažmo stanovení emisních limitů) sečteny, musí obě výše uvedené podmínky platit současně tj. zdroje téhož provozovatele musí být umístěny ve stejné místnosti, stavbě nebo v provozním celku a zároveň spaliny těchto zdrojů musí být vypouštěny společným komínem (bez ohledu na počet komínových průduchů) nebo by s ohledem na uspořádání a druh používaného paliva společným komínem vypouštěny být mohly.

Příkony zvláště velkých nebo příkony či výkony velkých a středních spalovacích zdrojů se sčítají i v tom případě, když každý zdroj spaluje jiný druh paliva (stále za podmínky, že vypouštěné spaliny ze spalování těchto paliv mohou být vypouštěny jedním společným komínem). Emisní limit se v tomto případě stanoví pro každý zdroj podle daného druhu paliva, které je v něm spalováno a podle celkového příkonu či výkonu sečtených zdrojů.

1.2. Sčítání malých spalovacích zdrojů

Zákon v § 4 odst.7 stanoví, že jmenovité tepelné výkony malých zdrojů téhož provozovatele se pro účely stanovení kategorie zdroje sčítají za předpokladu, že spaliny jsou vypouštěny společným komínem, nebo je toto řešení technicky proveditelné.

Při stanovení kategorie zdroje v případě existence malých zdrojů a zdrojů vyšší kategorie u téhož provozovatele není tedy možno sčítat výkon malých zdrojů s výkonem zdrojů vyšší kategorie. A to i za předpokladu, že zdroje jsou umístěny ve stejné místnosti, stavbě nebo v

provozním celku a spaliny jsou vypouštěny společným komínem bez ohledu na počet komínových průduchů nebo by s ohledem na uspořádání a druh používaného paliva společným komínem mohly být vypouštěny.

Dojde-li sečtením výkonů malých spalovacích zdrojů ke vzniku vyšší kategorie, vztahuje se na provozovatele takovýchto zdrojů požadavek plnit emisní limity a další podmínky stanovené pro danou kategorii zdrojů dle §11 zákona.

Technické podmínky (technická dokumentace, projekční podklady, atd.) malých spalovacích zdrojů obvykle uvádějí provedení a výkonové řady a jsou platné zejména pro výrobu, projektování, objednávky a dodávky těchto výrobků. Technická proveditelnost vypouštění spalin společným komínem je možná tehdy, pokud výrobce zařízení tuto možnost v technických podmínkách pro jím vyráběná zařízení předpokládá nebo technicky umožňuje a současně ji pro určité případy z jiných, například bezpečnostních důvodů, nevylučuje.

V každém případě však musí platit, že konstrukčně je výrobcem zařízení pro odvod spalin do kouřovodu výrobek přizpůsoben.

V souvislosti s instalací malých spalovacích zdrojů má orgán ochrany ovzduší v první řadě posoudit, zda navrhované řešení je z hlediska ochrany ovzduší nejpříznivější, případně stanovit podmínky ochrany ovzduší, které by tento cíl zajistily. Posouzen má být i případně celý zdroj znečišťování ovzduší a stanoveny podmínky, při kterých je emise znečišťujících látek z jednotlivých zdrojů nebo sečtených zdrojů minimální.

Pokud jsou tedy spaliny ze zdrojů (kotlů) odváděny do jednotlivých nebo společných kouřovodů a sloučení těchto kouřovodů lze technicky zajistit běžnými technickými opatřeními tak, že jednotlivé zdroje (kotle) mohou plnit svou funkci a nebrání tomu jiné, například bezpečnostní důvody, je třeba jmenovitě tepelné výkony malých spalovacích zdrojů téhož provozovatele pro účely stanovení kategorie zdrojů sčítat.

Za předpokladu, že navrhované řešení je orgánem ochrany ovzduší posouzeno jako nejpříznivější pro ochranu ovzduší, měl by další postup pro určení kategorie zdroje (případně zdrojů) spočívat pouze v posouzení technických možností jednotlivé zdroje (kotle) vzájemně sloučit do jednoho nebo více kouřovodů. Technické podmínky k těmto zařízením by měly být pro posouzení orgánem ochrany ovzduší dostatečným podkladem.

Je třeba si uvědomit, že z hlediska ochrany ovzduší je mnohem příznivější a méně zatěžující jeden větší zdroj než více menších.

2. Ostatní stacionární zdroje emitující těkavé organické látky z procesů aplikujících organická rozpouštědla a ze skladování a distribuce benzínu

Kategorizace zdrojů znečišťování ovzduší emitující těkavé organické látky je uvedena v § 4 vyhlášky č. 355/2002 Sb., ve znění vyhlášky č. 509/2005 Sb. Určitým specifickým této vyhlášky je, že kategorizuje již skupiny těkavých organických látek co by součástí vstupů a od této kategorizace vstupů do technologií a činností používající těkavé organické látky z procesů aplikujících organická rozpouštědla se dále odvíjí kategorie zdrojů znečišťování ovzduší a emisní limity.

Pro zdroje používající těkavé organické látky kategorizované podle § 3 písm. a) a b) platí dle § 4 odst. 2 vyhlášky č. 355/2002 Sb., ve znění vyhlášky č. 509/2005 Sb., že jsou velkými zdroji znečišťování ovzduší, nestanoví-li vyhláška jinak. Prakticky jedinou činností, kdy tato vyhláška stanoví jinak, je činnost uvedená pod bodem 2.1 v příloze č. 2 k této vyhlášce, což je odmašťování a čištění povrchů za použití těkavých organických látek podle § 3 písm. a) a b).

V případě, že je v rámci provozovny několik odmašťovacích stolů, používající tato rozpouštědla, pak se jejich spotřeby za účelem kategorizace sčítají.

Z hlediska sčítání zdrojů, používající těkavé organické látky dle § 3 písm. c), platí jednoznačně ustanovení uvedené v příloze č.1 vyhlášky č. 355/2002 Sb., ve znění vyhlášky č. 509/2005 Sb., a to že: *"Za zdroj se považuje zařízení nebo soubor zařízení technologických procesů a činnosti emitující těkavé organické látky uvedené v této příloze (příloha č.1 vyhlášky č.355/2002Sb.). Pro účely stanovení kategorie zdroje se spotřeby těkavých látek podle § 3 písm. c) u stejných činností, které jsou uvedeny v příloze č. 1 a jednoho provozovatele sčítají."*

Součet se provádí u zařízení stejného technologického charakteru a typu výroby. Z toho tedy plyne, že pokud je v rámci provozovny (na jedné adrese) jednoho provozovatele více technicky nebo technologicky stejných zdrojů znečišťování ovzduší (např. několik lakovacích boxů), tak se za účelem stanovení kategorie zdroje sčítají. V případě, že součtem několika malých zdrojů (např. odmašťovacích stolů) vznikne zdroj střední je v provozních podmínkách tohoto zdroje též stanoveno zda je u těchto zdrojů nutné provádět měření podle příslušného prováděcího předpisu.

Na závěr je nutné upozornit, že kategorizace zdroje se provádí na základě roční projektované spotřeby organických rozpouštědel. V případě, že projektovaná spotřeba není z nějakého důvodu známa, je nutno vycházet z definice spotřeby, což je celkový vstup organických rozpouštědel do zdroje za kalendářní rok nebo v jiném období dlouhém 12 měsíců snížený o všechny organické sloučeniny, které jsou regenerovány pro opakované využití. Zjednodušeně řečeno, kategorizace se provádí na základě vstupů do technologie. Zjištění výstupů organických rozpouštědel z technologie je podstatné pro hmotnostní bilanci organických rozpouštědel podle přílohy č. 4 výše zmíněné vyhlášky na základě které provozovatel zjistí celkové emise do ovzduší z dané technologie, což se provádí z důvodu ročního vykazování (evidence) vypuštěných emisí, popřípadě vyměření poplatku. Zjištěné množství těkavých organických látek na výstupu ze zdroje však nelze použít ke kategorizaci tohoto zdroje.

3. Postup při sčítání a kategorizaci ostatních stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší

Zákon o ovzduší č. 86/2002 Sb. v platném znění kategorizaci ostatních stacionárních zdrojů a jejich sčítání pro účely kategorizace, tak jak je propracovaná u spalovacích zdrojů v § 4, neřeší. Pouze v § 4 odst. 9 zařazuje mezi ostatní zdroje také spalovací zařízení přímých procesních ohřevů a v § 4 odst. 12 odkazuje na způsob zařazování stacionárních zdrojů do jednotlivých kategorií prováděcím předpisem.

3.1. Určení kategorie „Ostatní vyjmenované stacionární zdroje“

Kategorizaci „ostatních stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší“ řeší nařízení vlády č. 615/2006 Sb., o stanovení emisních limitů a dalších podmínek provozování ostatních stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší. Toto nařízení vlády se nevztahuje na zdroje, které jsou uvedeny v kap. č. 1 a č. 2. tohoto metodického pokynu.

Předpis NV č. 615/2006 Sb. v příloze č. 1 kategorizuje tzv. **ostatní stacionární zdroje**, kde jsou stanoveny kategorie, emisní limity a technické podmínky provozu vyjmenovaných zdrojů. Pokud je zdroj „vyjmenovaným“ zdrojem, je zařazen podle kategorie uvedené v příloze č. 1. buď bez omezení výrobní kapacity anebo, pokud je tak uvedeno, podle projektované kapacity technologie.

Pokud je na provozovně více zdrojů shodné technologie je pro účely určení kategorie zdroje vhodné sečíst kapacity, (výkony apod.) zdroje podle odstavce 3.2. tohoto metodického pokynu. Vymezenou kategorii zdroje pak může tvořit součet (kapacit, výkonů, resp. dalších charakteristických veličin určujících kategorii zdroje) všech technologicky shodných zdrojů v daném technologickém celku.

3.2. Určení kategorie „Ostatní nevyjmenované stacionární zdroje“

Pro nezařazené technologické zdroje definované v § 1 NV č. 615/2006 Sb. a neuvedené v příloze č.1, nebo příloze č.2 k tomuto nařízení, tzv. **nevyjmenované ostatní stacionární zdroje** upřesňuje způsob kategorizace zdroje § 3 odst. 2, 3 a 4 NV č. 615/2006 Sb.

Pro sčítání výše uvedených „ostatních stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší“ za účelem určení kategorie zdroje není žádný platný právní předpis. Lze jen doporučit, pokud NV pro danou technologii neurčuje jinak, aby se pro určení kategorie použilo pravidlo platné pro spalovací zdroje uvedené v zákonu o ovzduší č. 86/2002 Sb. v platném znění, viz odst. 1.1. a 1.2. tohoto dokumentu. Tzn. za účelem určení kategorie těchto zdrojů doporučujeme sčítat projektované výkony, resp. kapacity technologicky stejných zařízení jednoho provozovatele na jedné adrese, nebo provozovně pokud

a) jsou umístěny ve stejné místnosti, stavbě nebo v provozním celku,

a

b) emise jsou vypouštěny společným komínem bez ohledu na počet komínových průduchů, nebo by s ohledem na uspořádání a druhu používané technologie mohly být vypouštěny společným komínem

Směrodatný je v tomto hodnocení druh činnosti nebo typ technologie provozované jedním provozovatelem (na jedné adrese sčítaného zdroje, provozovně, hale apod.). Při sporných případech rozhoduje dle § 4 odst.10 zákona o ovzduší č. 86/2002 Sb. v platném znění o kategorii stacionárních zdrojů Česká inspekce životního prostředí (dále jen „inspekce“), a to na návrh provozovatele nebo z vlastního podnětu.

3.3 Určení kategorie „zemědělského zdroje“

V příloze č. 2 k nařízení vlády č. 615/2006 Sb. jsou stanoveny kategorie, emisní faktory a plány zavedení zásad správné zemědělské praxe u **zemědělských zdrojů**. Tabulka kategorií zdrojů uvedená v úvodu přílohy je pouze orientační. Pro zařazení zdroje do kategorie se používá tabulka č. 3.1. a vychází z emisních faktorů amoniaku na jedno zvíře za rok. Při zařazování zemědělského zdroje do příslušné kategorie zdroje znečišťování ovzduší je směrodatná celková roční emise amoniaku ze zařízení, která bude rozhodující pro zařazení zdroje do kategorie dle zákona a bude součtem dílčích emisí u jednotlivých kategorií hospodářských zvířat. Celková roční emise amoniaku se vypočítá jako součin projektované kapacity chovu v rámci jednoho druhu hospodářských zvířat s výsledným součtem dílčích emisí (emisních faktorů) uvedených v tab. 3.1. přílohy č. 2.

Příklad: projektovaná kapacita chovu = 10 tis. ks kuřecích brojlerů a 10 000 nosnic.

Celková emise brojlerů = 10 000·(0,1+0,01+0,1) = 2 100 kg amoniaku za rok

Celková emise nosnic = 10 000·(0,12+0,02+0,13) = 2 700 kg amoniaku za rok

Celková emise amoniaku je 4 800 kg/rok z toho plyne malý zdroj.

Celkový emisní faktor zdroje pro zařazení zdroje u chovu skotu, koz, ovcí a koní se vypočte součtem ročních emisních faktorů pro jednotlivých chovů které jsou na provozovně.

Platí, že z hlediska zařazování zemědělských zdrojů se do střední a velké kategorie zahrnují pouze ta hospodářská zvířata, jenž jsou uvedena v tabulkách. Provozovatel v rámci dané provozovny sečte projektovanou kapacitu chovu jednotlivých zdrojů (stájí, hal) v rámci každé jedné kategorie zvířat (druhu zvířat) chovaných na provozovně. Pokud údaj o projektované kapacitě není k dispozici, vychází se z údaje vypočteného z prostoru ustájení s použitím měrného prostoru pro jedno zvíře stanovené zvláštním právním předpisem (vyhláška MZe č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství).

Pro účely kategorizace se nepoužijí emisní faktory uvedené v tabulce 3.3. přílohy č. 2 platné pro snižující technologie. Tabulka 3.2. a 3.3. se použije až pro následné vykazování množství emisí amoniaku za uplynulý rok z daného chovu při zohlednění způsobu chovu a aplikaci snižujících technologií, schválených v plánu zavedení zásad správné zemědělské praxe podle § 5 odst. 8 a 10 zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění.